

Zprávy, informace, oznámení

Soutěž o vnitřní granty UP v roce 1999

Na základě usnesení Vědecké rady UP byla stanovena následující pravidla pro přidělování vnitřních grantů UP v roce 1999:

Budou přijaty pouze takové projekty, jejichž řešitelé budou mít v r. 1999 mladší než 35 let nebo dosáhnou právě 35 let. Projekty, jejichž řešitelé budou mít v r. 1999 36 let a více, budou jednoznačně vyloučeny. (U pracovníků CMTF je věkový limit 40.)

Budou akceptovány projekty zaměřené do sféry vědecko-výzkumné. Součástí grantových projektů zadávaných do soutěže, budou dvě prohlášení (na předepsaných formulářích):

a) prohlášení vedoucího katedry nebo jím pověřeného pracovníka, že grantové prostředky budou použity tak, aby práce na projektu vyústila alespoň do jedné publikace ve vědeckém periodiku,

b) prohlášení řešitele, který se zavazuje se, že do 20. února 2000 podá zprávu o využití grantových prostředků. Při nesplnění této podmínky vrátí řešitel poskytnuté finanční prostředky.

Bez těchto dvou prohlášení budou projekty ze soutěže vyloučeny.

Dále budou akceptovány projekty z oblasti umělecko-tvůrčí.

Projekty nesmí zahrnovat požadavky na investice a mzdové prostředky. Požadovaná částka nesmí přesáhnout 50 000 Kč.

Na vědecko-badatelský úsek RUP budou postoupeny pouze ty projekty, které prošly výběrem vedením fakult. Kladné stanovisko vedení příslušné fakulty bude u každého projektu vyznačeno.

Grantové projekty je nutno předkládat ve třech vyhotoveních na předepsaných formulářích. Projekty bude třeba odevzdat nejpozději do 31. ledna 1999 na vědecko-badatelské oddělení Rektorátu UP. Projekty odevzdané po tomto termínu nebudou přijaty.

O výběru projektů bude rozhodovat komise, v níž budou zastoupeni proděkané všech fakult UP.

Vedení fakult, jejichž grantové projekty byly akceptovány, zajistí oponování výsledků těchto projektů.

Prof. RNDr. K. Lenhart, DrSc.,
prorektor pro vědecko-badatelskou činnost

Jen několik řádků

Prázdné schránky

Před časem nabídl Akademický senát UP zavedením své schránky u vchodu na Rektorát UP pracovníkům a studentům univerzity možnost předkládat své připomínky, názory, náměty, stížnosti atp., s cílem přispět k lepší komunikaci mezi nejvyšším akademickým orgánem školy a univerzitní obcí. Krom dopisu majitelů bývalých kolejí v Černovíře zeje však schránka dosud prázdnou. Nejde-li o důkaz naprosté absence problémů (a to snad opravdu ne), tedy je to strach, nedůvěra, pracovní vyčizenost nebo něco jiného, co brání pracovníky a nedostatky formulovat a veřejně vyslovit?

Prázdný prostor tam, kde se měl objevit náznak komunikace, není jen příležitostí k opětovnému povzdychu nad všeobjímající apatii. Jde především o další varovný signál, že vezdejší informační toky ústí do mnoha slepých uliček, na jejichž koncích stojí malé prázdné schránky.

V. Mazochová

Dokončení výstavby IC UP

V průběhu letošních prázdnin by měla být po čtyřech letech prací na projektové dokumentaci, dodatečné hydroizolaci a vlastní rekonstrukci bývalé tereziánské zbrojnice dokončena výstavba Informačního centra UP. Potvrdil to ředitel IC UP PhDr. R. Hladký, který dále upřesnil, že koncem června t. r. byly dokončeny stavební úpravy druhého nadzemního podlaží a do 15. 8. mají být realizovány všechny zbývající úpravy (venkovní omítky a vydláždění nádvoří, úprava interiérů, úklidové práce). Na dodavatele interiérového vybavení bylo vypísáno (podle zákona o zadávání veřejných zakázek) výběrové řízení, které proběhlo 30. 6. za účasti téměř třiceti firem. Po vyhodnocení předložených nabídek a výběru dodavatele, které provede 22. 7. výběrová komise stanovená rektorem UP, bude zahájena instalace vnitřního vybavení, jejíž dokončení se očekává do konce září. Pokud plánované termíny neohezoží žádné komplikace, mělo by se slavnostní otevření a předvedení celé stavby veřejnosti uskutečnit na podzim tohoto roku.

Do nově rekonstruovaných prostor Informačního centra UP se tedy začátkem nového semestru přestěhují pracoviště Centra výpočetní techniky UP, Vydavatelství UP (včetně prodejny skript a dárkových a upomínkových předmětů), Archivu UP; současně bude umožněno rozšíření volně přístupných fondů Ústřední knihovny UP.

-mav-

UP nemá vlastnické právo k zámku Žadlovice

Univerzita Palackého v Olomouci nikdy neměla vlastnické právo k zámku Žadlovice. Tento závěr vyplynul z analýzy majetkoprávních vztahů Univerzity Palackého a zámku Žadlovice (informace o případném nároku UP v tomto směru byly před časem publikovány v tisku), kterou po prostudování archivních materiálů UP a podkladů z Katastrálního úřadu v Šumperku v těchto dnech dokončil vedoucí právního oddělení RUP JUDr. L. Antonů. Ve své zprávě pro rektora UP uvádí zjištěné skutečnosti, o které výsledek analýzy opírá: Univerzitě Palackého byla v roce 1947 Ministerstvem zemědělství ČR (rozhodnutí ze dne 20. 3.) přidělena zámecká budova spolu s celým zámeckým komplexem do držby, správy a užívání (nešlo tedy o převod vlastnictví na UP). V roce 1949 (rozhodnutí ze dne 22. 12.) byly předmětné nemovitosti přiděleny do vlastnictví Krajskému národnímu výboru v Olomouci (současně však zůstala otázka možného využití ze strany UP otevřena). V roce 1956 byly tyto nemovitosti převedeny z KNV Olomouc do správy národního majetku Učňovské školy zemědělské Žadlovice. Současným uživatelem je český stát a právnickou osobou s právem hospodaření je Střední učiliště zemědělské Loštice (právní nástupce Učňovské školy zemědělské Žadlovice).

Podle vyjádření JUDr. L. Antonů zpracovala -
mav-

Tisková oprava

Jak si pozorní čtenáři spolu s námi všimli, v Žurnálu UP č. 28 ze dne 12. června 1998 si na první straně pohrával redakční šotek s letošním počtem úmrtí Františka Palackého, jehož rok posunul o tři století zpět. Omlouváme se.

Redakce.

Stručně

Ve středu 24. 6. 1998 proběhl na pořádajícím Ústavu imunologie LF UP pracovní workshop o molekulárně genetických metodách HLA, v jehož rámci přednášel doc. MUDr. E. Weigl, CSc., na téma „Porozumíme mechanismu účinku bakteriálních imunomodulátorů?“

Centrum dalšího vzdělávání při Právnické fakultě UP pořádá od 4. 7. do 24. 7. kurz základů práva **Olomoucká letní škola – Základy práva**, který je určen posluchačům vyšších ročníků středních škol.

Ve dnech 7. – 10. 7. 1998 se uskutečnily **8. dny rostlinné fyziologie**, které v prostorách Právnické fakulty UP uspořádala Laboratoř růstových regulátorů Katedry botaniky PřF UP.

Tisková konference **k výsledkům letošních přijímacích zkoušek** na Univerzitě Palackého proběhne 16. 7. 1998 ve velké sázadaci místnosti Rektorátu UP.

-mav, map-

Děkan Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci vypisuje

konkurzní řízení

na obsazení místa asistenta nebo odborného asistenta pro Katedru geografie PřF UP s možným nástupem od 1. 9. 1998.

Kvalifikační předpoklady: ukončené vysokoškolské vzdělání v oboru geografie (odborné nebo učitelské), ukončené nebo alespoň započaté postgraduální studium v oboru, praxe a publikační činnost, morální a občanská bezúhonnost.

Příhlašku doloženou životopisem, osobním dotazníkem, doklady o vzdělání, přehledem odborné praxe a seznamem publikační činnosti zašlete do čtyř týdnů po zveřejnění v tisku na adresu osobního oddělení PřF UP, tř. Svobody 26, 771 46 Olomouc.

-přf-

Nabídka Správy kolejí a menz UP

SKM UP nabízí za výhodných podmínek ubytování v areálu kolejí Envelopa a na Lazcích. Zájemci mohou být ubytováni nepřetržitě v recepčních kolejích (ul. 17. listopadu, Šmeralova 8, 12) a Rošického (u Sportovní haly UP). Podrobnější informace poskytnou zaměstnanci ubytovací kanceláře SKM UP, Šmeralova ul. 8, Olomouc, telefon 522 6057, 563 8017.

SKM UP dále nabízí rekreační pobyty ve středisku Horní Udolí u Zlatých Hor. K užívání se rekreačním nabízí telocvična, hřiště, sauna, sportovní nářadí, dále bar a klubovna. Možnost pěší turistiky, autovýletů do lázní Jeseníku, Lipové, do areálu lesního koupaliště v Glucholazích (Polsko) apod.

Ceny jsou zvýhodněny pro zaměstnance UP a jejich rodinné příslušníky. (Ostatní zájemci – 208 Kč/den za ubytování a plnou penzi). Blíží informace rovněž v Ubytovací kanceláři SKM UP.

Místa jsou dosud volná v době do 13. 7. a v srpnu.

-stach-, -map-

Události**Interkulturní a interreligiózní výchova a vzdělání**

Směřujeme k lepší interkulturní výchově a vzdělání v Evropě? Co by měly obsahovat? Touto otázkou se v holandském Zeistu ve dnech 20. – 23. 5. 1998 zabývali účastníci 17. kolokvia *Evropského fóra pro svobodu ve vzdělávání (EFFE)*, kteří přijeli z různých evropských zemí i Ameriky.

Vzhledem k perspektivě otevření státních hranic v Evropě a tím nutnosti vzniku nové, „interkulturní kultury“ byly vymezeny následující cíle kolokvia:

– pochopit nutnost interkulturní výchovy a vzdělání a možné oblasti problémů, které je nutno řešit,

– vyměnit si reálné zkušenosti s interkulturní výchovou a v pracovních skupinách je dále prohlubovat,

– vytvořit situace osobních střetnutí, které by mohly podněcovat internacionální vztahy mezi lidmi s různým kulturním a náboženským zázemím, kteří jsou připraveni dále zkoumat interkulturní otázky a eventuálně iniciovat síť vzájemné výměny informací k tématu.

V plně zaznělo několik přednášek k zásadním otázkám. Prof. dr. Ido Abram z Univerzity v Amsterdamu ve svém referátu zdůvodnil nutnost interkulturního vzdělání a výchovy. Dr. Cok Bakker z Centra pro interreligiózní učení však problém interkulturní a interreligiózní výchovy postavil jako otázku. Ve svém vystoupení dospěl k závěru, že jestliže chceme daný problém úspěšně řešit, je nejdůležitější rozvíjet vlastní kulturu a náboženství každého jedince. O zkušenostech z činnosti Pracovního centra při City College v New Yorku hovořil jeho ředitel, prof. dr. Hubert Dyasi.

V pracovních skupinách pak byly hlouběji rozpracovávány specifické problémy (například otázka náboženství, postoje rodičů k interkulturní výchově a vzdělání, příprava učitelů pro řešení interkulturní výchovy a vzdělání) a vyměňovány dosavadní zkušenosti v oblasti.

Jako jediní zástupci České republiky na tomto kolokviu jsme pracovaly ve skupině, která se zabývala problematikou vzdělání učitelů ve vztahu k interkulturní výchově a vzdělání. Diskuse navazovala na dlouhodobou spolupráci na projektu Inovace učitelského vzdělávání v evropské kooperaci. Požadavky na adekvátní přípravu učitelů pro interkulturní výchovu a vzdělávání byly rozpracovávány z pěti hledisek: hodnotová orientace, jazyk(y), děti s originálními (netypickými) projevy chování, děti v monokulturním prostředí, konflikty mezi mladými z různých etnických skupin. Výsledkem promyšlené a prodiskutování těchto kritérií byla formulace základních tezí, pravidel a požadavků, které by měly být zakomponovány do pregraduální i postgraduální přípravy učitelů:

– je nutné poznávat a respektovat rozdílné hodnoty, uvědomit si existenci obecných lidských hodnot, které se rozvíjejí spolu s kulturními a sociálními hodnotami, vyvíjejí se především v procesu vzájemné interakce učitel-žák, žák-žák,

– je nutné uvědomit si význam řeči při výchově, při poznávání nové kultury prostřednictvím poznávání nového jazyka, budoucí učitelé by měli zvládnout alespoň dva cizí jazyky (student má mít možnost svobodné volby), doporučuje se zavést pro budoucí učitele povinný roční pobyt v zahraničí, což má ve svých důsledcích vést k toleranci a otevřenosti mezi národy,

– budoucí učitelé by se měli naučit nést zodpovědnost, organizovat, měli by rozvíjet schopnosti reflexe a sebereflexe, empatie, mezilidské komunikace, schopnosti diagnostikovat žáka, kromě toho by měli poznat život a důležité právní normy,

– učitelé by měli poznat co nejlépe rozmanitá kulturní prostředí, aby mohli své zkušenosti předat dětem z monokulturního prostředí, – měli by poznat život různých etnických skupin ve vlastní zemi, měli by řešit konkrétní projekty ve spolupráci s odborníky – poradci, sociálními pracovníky, policií, – měli by umět předcházet interpersonálním konfliktům, vzniklé konflikty analyzovat, řešit.

Formulací těchto tezí však práce této pracovní skupiny nekončí. Bude mít své pokračování na dalších setkáních EFFE a zejména ve formě konkrétní spolupráce mezi jednotlivými účastníky a institucemi.

Dr., PhDr. Helena Grcmanová,
Katedra pedagogiky PdF UP

Dr., PhDr. Eva Urbanovská,
Katedra psychologie a patopsychologie PdF UP

Redakčně kráceno.

Pozdrav prof. Bodnera

V souvislosti s nedávnou návštěvou hostů z innsbrucké univerzity obdržel v těchto dnech rektor UP pozdravný dopis univ. prof. dr. Ernsta Bodnera, primáře II. chirurgické kliniky Lepoldovy-Františkovy Univerzity v Innsbrucku, který vedl operaci prezidenta České republiky V. Havla. Prof. Bodner ve svém dopise poděkoval rektorovi UP prof. Dvořákovi za jeho ocenění péče, které se českému prezidentovi v Innsbrucku dostalo, a zdůraznil své uspokojení nad normalizovaným zdravotním stavem V. Havla, jehož další operaci na konci letošního července bude opět přítomen. Zároveň prof. Bodner popřál oběma univerzitám mnoho další plodné spolupráce.

-mav-

Kolegium rektora UP se sešlo na Pastvinách

Dokončení ze str. 1

V průběhu zasedání bylo Kolegium rektora UP informováno o změnách v organizaci Academia filmu Olomouc, na jehož manažera byl pro příští ročník navržen PhDr. J. Schneider (Katedra bohemistiky FF UP, tiskový mluvčí AFO 98). Kontakty mimo UP by měl zajišťovat Antonín Trš (Česká televize Praha, člen letošního mezinárodní poroty).

Prorektorka UP pro zahraniční styky doc. PhDr. L. Hornová, CSc., předložila ke zvážení možnost obnovit, popř. uzavřít mezinárodní smlouvy (Katovice, Lvov, Buenos Aires, Korea) a informovala o přípravě smlouvy s Florencií.

Prorektor UP pro studijní záležitosti RNDr. J. Tillich, CSc., informoval o zásadách bezplatného studia stipendistů ze Slovenské republiky; stanovisko k této problematice zašle JUDr. L. Antonů dekanům po projednání s MŠMT do 10. 7. 1998.

Podle zápisu ze zasedání KR UP 25. 6. 1998 zpracovala

-mav-

Při příležitosti významného životního jubilea obdržel 30. 6. 1998 prof. Zdeněk Příkrýl děkovník list z rukou rektora UP prof. RNDr. L. Dvořáka.
Text a foto T. Jemelka

Silný obor

Hematologie náleží k silným oborům naší univerzity. Víte proč? Její současný stav založený na dlouholeté tradici je výsledkem pracovního úsilí odborného týmu Hemato-onkologické kliniky LF UP, která se pod vedením prof. MUDr. Karla Indráka, DrSc., stala odborně a vědecky uznávaným pracovištěm evropské úrovně. Víte, jak se to pozná? Rozvíjí se v mezinárodní kooperaci, disponuje moderními metodami a odpovídajícím přístrojovým vybavením, má mladé zaujaté pracovníky, kteří publikují v zahraničních časopisech se solidním impaktovým faktorem, jejich práce obsahují vědecky prioritní poznatky především z oblasti molekulární hematologie a cytogenetiky, a mají citační ohlas. Na pracovišti řeší významné grantové projekty – od molekulární struktury beta globulinového genu přes cytogenetické markery nádorových krevních onemocnění k transplantacím kostní dřeně. Dosahují doma i v cizině uznávaných výsledků ve výzkumu, diagnostice a léčbě – a pořádají každoročně Olomoucké hematologické dny. Ty letošní byly jedenácté, opět s mezinárodní účastí (18. – 20. 6.).

V Teoretických ústavech LF UP se sešlo na 350 účastníků a odeznělo více než sto přednášek ve 14 sekcích. Tricet pracovníků se staralo o přípravu a organizaci této zdařilé akce za koordinace prof. Indráka. Několik desítek firem zde nabízelo své výrobky. Díky pečlivě udržované tradici a kvalitní odborné náplni konferencí se Olomouc stává mekou hematologů nejen z českých krajů.

-mh-

Pozvánka na výstavu

V době od 29. 6. do 31. 7. jsou v Galerii Prima (Žižkovo nám. 5, 3. poschodí) vystaveny ukázky grafik (linorytů) žáků různých věkových kategorií ze Základní umělecké školy v Kroměříži. Žáky vedl Mgr. Petr Pálka, výstavu připravil PhDr. Josef Hejný.

Od doby jejího vzniku v roce 1991 jsou v Galerii Prima každý měsíc vystavovány nejen výsledky z jednotlivých výsledných disciplín, které jsou součástí jejich studijních plánů, ale i kvalitní výsledky dětského výtvarného projevu různých věkových kategorií i typů škol včetně soborů prací souvisejících nepřímo s výukou výtvarné výchovy.

Prof. Z. Kučera,
vedoucí Katedry výtvarné výchovy PdF UP

Z vědeckých pracovišť UP

Vědecký program Ústavu sociálního lékařství a zdravotní politiky LF UP

Přednosta uvedeného ústavu Lékařské fakulty UP **prof. MUDr. Ivan Gladkij, CSc.**, přibližuje vědeckou problematiku čtenářům našeho listu:

Mohl byste, pane profesore, něco povědět o vaší spolupráci se zahraničními pracovišti?

Od začátku r. 1996 organizujeme partnerství a vzájemné návštěvy s Department of Health Administration, Virginia Commonwealth University v Richmondu (USA). Partnerství jsme získali v mezinárodním konkurzu z prostředků US Agency for International Development. Výsledkem intenzivní spolupráce je vypracování a schválení projektu magisterského studia zdravotnického managementu na Lékařské fakultě UP a jeho odborná a personální příprava, kterou náš ústav usměrňuje a řídí.

V rámci zmíněného partnerství jsme uskutečnili několik přednášek pro studenty a učitele lékařské a ošetrovatelské fakulty partnerské univerzity v Richmondu. Partnerství umožnilo zvětšit podstatně rozsah odbornou úroveň učitelů výměnnými návštěvami na pracovištích Spojených států, na kongresech významných amerických vědeckých asociací a účasti na workshopech pořádaných americkými partnery v Olomouci. V r. 1997 jsme na základě mezinárodní akreditace projektu manažerského studia na LF UP získali členství v americké Association of University Programmes in Health Administration.

Od začátku školního roku 1997/98 náš ústav organizuje a moderuje pravidelné videokonference s manažerskou tematikou s Department of Health Administration v Richmondu. Videokonference příznivě hodnocené širokým fórem významných účastníků z LF UP i výkonných zdravotnických manažerů z našeho regionu jsou výsledkem soustavné náročné spolupráce s American International Health Alliance.

Na III. výroční konferenci American International Health Alliance v Bukurešti obdržela Univerzita Palackého za účinnou a dobrovolnou mezinárodní spolupráci děkovnou plaketu.

Tato činnost je při vaší výukové zátěži jistě náročná. Máte ještě síly a čas na vědeckou a další odbornou činnost?

Pracovníci ústavu se zabývají vědecky závažnými tématy naší zdravotní politiky a praxe reformujícího se zdravotnictví. Každý ví, jak citlivá je to oblast našeho společenského života. V posledních letech jsem byl hlavním řešitelem a odborní asistenti ústavu spoluřešiteli následujících grantových projektů IGA MZČR, které byly dokončeny a úspěšně obhájeny:

Problematika základní (standardní) a nadstandardní péče (1994–95), Zajišťování kvality zdravotní péče ve vztahu k medicínské a ekonomické efektivitě (1995–96), Analýza objektivních a subjektivních možností a mezí systémového přístupu v transformaci zdravotní péče (1996–97).

V současné době jsme spoluřešiteli grantového projektu IGA MZČR „Vytvoření sítě pracovišť pro výuku zdravotnického managementu v ČR“ a pracujeme na projektu „Měření a řízení kvality péče v českém zdravotnictví“. Výsledky jsou publikovány v našich a zahraničních časopisech i jako monografie. Např.:

Gladkij, I.: Od zajišťování kvality k jejímu celostnímu řízení. Čas. lék. čes. 134, 1995, 8, 227–231.

Klinická doporučení a klinické algoritmy. Zdravotnictví a zdravotní pojištění, 1997, 1–2, 23–26; Účinnost klinických doporučení ve vztahu ke kontrole objemu péče. Zdravotnictví a zdravotní pojištění, 1997, 4, 141–145;

Politika a politický proces a jejich vliv na možnosti uplatnění systémového přístupu v transformaci zdravotnictví. Vydavatelství UP, Olomouc 1997; Etika v řízení zdravotnických organizací. Zdravotnictví a zdravotní pojištění, 1, 1997, 4: 103–106;

Ozcan, Y., Gladkij, I.: Development of Graduate Healthcare Management Program at Palacky University, Czech Republic. Health Administration Education, Vol. 15, 1997, 3: 183–189.)

V posledních dvou letech jsem přednášel na mezinárodních konferencích, kongresech a seminářích v Utrechtu, Záhřebu, Chicagu, Praze, Banské Bystrici, Brně, Budapešti a Bukurešti o hodnotových a zdrojových problémech reformy našeho zdravotnictví, o zkušenostech se zaváděním soustavného zlepšování kvality zdravotní péče a akreditací zdravotnických zařízení v ČR, o výsledcích výzkumu potřeb znalostí a dovedností zdravotnických manažerů, o soudobých otázkách etiky zdravotnického managementu, o předpokládech a tvorbě projektu studia managementu zdravotnictví a o vytvoření sítě a partnerství výukových pracovišť managementu zdravotnictví.

Na základě dohody s vedením Fakultní nemocnice v Olomouci jsem uskutečnil cyklus přednášek o metodice rozvoje kvality zdravotní péče pro přednosty klinik, vrchní a staniční sestry FN.

Mohl byste se, pane profesore, stručně vyslovit k tomu, co považujete pro řízení zdravotní péče v ČR za prvotadé a nejdůležitější?

Ve vyspělých evropských demokratických státech představuje poskytování zdravotní péče důležitou společenskou hodnotu, jejíž míra se odvozuje od národního bohatství vyjádřeného hrubým domácím produktem. Tomu také v podstatě odpovídá zdravotní stav obyvatelstva bez ohledu na to, zda je aplikován Bismarckův či Beveridgeův model úhrady zdravotní péče.

Stejně jako v jiných oblastech života také ve zdravotnictví představuje dopoutávání se od hodnotové a ekonomické reality slepou cestu. Naopak žádoucí je zvolit na základě pečlivě provedených hodnotových, ekonomických a situačních analýz alespoň intermedialní systémovou koncepci zdravotní péče (včetně volby priorit a jejich rozpočtového zabezpečení), odpovídající našim ekonomickým možnostem. Takto pečlivě zvolenou koasi-optimální cestu je třeba nechat veřejně oponovat zahraničními odborníky a široce prodiskutovat nejen ve zdravotnické, ale i v občanské veřejnosti a politické reprezentaci.

Každá (i sebevoicé soutěžní) hra má, jak známo, psaná a různými mechanismy zabezpečená pravidla. Rozumná společnost vytvoří úměrnou rovnováhu práv a povinností. Politika bývá nazývána uměním možného. Naše zdravotní politika a zdravotní péče by si již měla přestat hrát na nemožné.

Dodejme ještě, že prof. Gladkij je předsedou Společnosti sociálního lékařství a řízení péče o zdraví České lékařské společnosti J. Ev. Purkyně a členem řídicího výboru European Public Health Association. Byl pověřen funkcí předsedy Vědecké komise EÚPHA pro rok 1999. Je také členem Komise pro zdravotnické systémy a informatiku Vědecké rady Ministerstva zdravotnictví ČR.

-mh-

Zkušenosti ze zahraničí

O zahraničním pobytu ve Velké Británii

Od ledna do března letošního roku pobýval pracovně ve Velké Británii **prof. MUDr. Zdeněk Kolář, CSc.**, z Ústavu patologie Lékařské fakulty UP. V této souvislosti jsme se jej zeptali na zaměření a význam jeho pobytu:

Kde jste konkrétně byl a co jste tam dělal, pane profesore?

V rámci řešení společného výzkumného projektu „Monoklonální protilátky proti deletantnímu LMP1 a prognostický význam jeho exprese u Hodgkinovy choroby“, který je dotován grantem British Royal Society, jsem pracoval v laboratořích School of Health Sciences, University of Wolverhampton a Institute for Cancer Studies, University of Birmingham.

Kromě práce bezprostředně související s projektem, jako bylo testování polyklonálních protilátek a supernatantů z kultur hybridomů, jsem měl možnost využít zařízení laboratoří pro řešení jiných projektů, do kterých je naše olomoucká výzkumná skupina zapojena. Týkalo se to zejména testování vlivu specifických inhibitorů cyklinu dependentních kináz na expresi genů regulujících proliferaci a apoptózu v buňkách karcinomů prostaty a štítné žlázy a na indukci NO-syntézy a dále hledání korelací mezi exprest těchto genů

v nádorech a prognózou. Během tří měsíců se nám podařilo shromáždit data, která budou ještě v tomto roce prezentována na čtyřech mezinárodních vědeckých kongresech a připravena k publikaci v odborných časopisech.

Jaký měl pobyt význam pro vaše pracoviště a vás osobně? Bude spolupráce pokračovat a jakým způsobem?

Naše pracoviště profitovalo z této cesty několika způsoby. Jednak jsme získali přístup k novým „výzkumným technologiím“, jednak jsme navázali nové důležité kontakty s osobami, které ve vědě něco znamenají. Od počátku března pracuje ve Wolverhamptonu a Birminghamu jedna naše postgraduální studentka a od září se k ní připojí další. Další naši učitelé budou ještě v tomto roce zapojeni do výuky v Anglii. Na podzim k nám přijede pracovat na šest měsíců postdoktorand z Birminghamu. Spolupráce nám umožní kvalitně vyřešit naše výzkumné projekty financované českými grantovými agenturami a tím vytvořit předpoklady pro získání dalších grantů. To rovněž přispěje ke zvýšení vědeckého výkonu fakulty a UP a navýšení jejich rozpočtů. Pro mne zahraniční pobyt znamenal především možnost nerušeně pracovat v laboratoři.

Děkujeme za informace.

-mh-

Hlavní brzdou pokroku vědy jsou nevhodně formulované otázky.

* * *

Věda žije výměnou myšlenek, což je látková přeměna v organismu vědy.

* * *

Věda se neobejde bez dvojího: myšlenek a peněz.

* * *

Věda – to je zkušenost tavená na plameni představivosti.

* * *

Věda se zabývá skutečností, jaká je – umění skutečností, jaká by být mohla.

* * *

Věda je uměním nacházet. Umění je uměním hledat.

-kos-

Na aktuální téma

Nový zákon o vysokých školách /II/

Pokračujeme ve výkladu doc. ing. J. Hála, CSc., o klíčových změnách, které odlišují nový zákon o vysokých školách od předchozí právní normy. (První část jsme publikovali v minulém čísle Žurnálu UP):

Studijní program

Při podrobné četbě nového zákona o vysokých školách lze dospět velice brzo k závěru, že nejde pouze o předpis o institucích, jejich správě, vnitřním uspořádání apod. Úmyslem tvůrců bylo, a na struktuře zákona je to dost zřetelně znát, rovnocenně posunout do popředí obsahovou stránku vysokoškolského vzdělávání. Stalo se tak novým vymezením pojmu „studijní program“, který je chápán jako základní obsahová a organizační jednotka vysokoškolského vzdělávání. Základní ustanovení upravující tento pojem nalezneme v části čtvrté zákona (§44–§47).

Se studijním programem se v zákoně setkáváme i na dalších místech. Je to především hned u úvodním ustanovení (§ 1), kde je jedním ze základních kritérií pro dělení vysokých škol na školy univerzitní a neuniverzitní. Dále je to §6, který definuje právo vysoké školy samostatně tvořit a uskutečňovat studijní programy jako jeden ze základních výrazů její samosprávnosti; §4 jmenuje právo učit se, zahrnující svobodnou volbu zaměření studia v rámci studijních programů, mezi základní akademické svobody. Část třetí (§ 39 a další) vyjadřuje klíčovou důležitost schválení studijního programu v rámci zákonem stanovené akreditace pro udělení státního souhlasu umožňujícího působení soukromé vysoké školy. Studijní program definovaný z hlediska jeho standardní délky je pak základem pro konstrukci §58 o poplatcích spojených se studiem na vysoké škole. Část osmá zákona, která novým způsobem stanoví průběh akreditace, definuje v proě řadě proceduru akreditace studijních programů (§78–§81). To je několik

příkladů, které jasně hovoří o tom, že náš nový zákon není zdaleka jen a pouze zákonem o vysokoškolských institucích.

Dále budeme hovořit o veřejné vysoké škole. Soukromá vysoká škola bude vysokoškolské vzdělávání pěstovat samozřejmě rovněž v rámci akreditovaných – tedy specifickou procedurou schválených – studijních programů. Protože však zákon nestanoví detaily o vnitřním ustrojení soukromé vysoké školy (jak bylo vysvětleno minule), platí ustanovení vztahující se k tvorbě studijního programu na ni přiměřeně. Typově rozlišení studijních programů je však obecně platné a porovnatelnost studijních programů ve smyslu jejich stejné kvality a náročnosti, ať už jsou pěstovány soukromou nebo veřejnou vysokou školou, bude garantovat procedura jejich akreditace a institucionálně odborně pak akreditační komise. K tomu však bude podán komentář příště.

První novinkou, kterou nový vysokoškolský zákon přináší, je proces vzniku studijního programu. Ten je nově schvalován vědeckou radou vysoké školy nebo fakulty (§ 12 a §30) podle toho, člení-li se vysoká škola na fakulty a pěstuje-li tedy studijní programy uskutečňované na této úrovni nebo nikoliv. Vědecká rada je chápána jako sbor s nejvyšší odbornou a pedagogickou kvalifikací a tuto pravomoc přebírá od akademického senátu. Akademický senát vysoké školy nebo fakulty (§9 a §27) má naproti tomu vyhrazenou pravomoc se k návrhu studijního programu v každém případě vyjádřit a schválit podmínky pro přijetí do studijních programů. Seznam akreditovaných studijních programů je předepsanou součástí provozního a povinných vnitřních předpisů – statutu vysoké školy (§17 odst.2), který je akademickým senátem vysoké školy schvalován. Nelze tedy říci, že by tu byla pravomoc jednoho akademického orgánu oslabena na úkor druhého; dostalo se jim

odpovídající role z hlediska obsahového a procedurálního.

Při vymezení studijního programu jako nového právního institutu bylo dbáno na soulad s praxí i terminologií existující v rámci Evropské unie. Je to důležité z hlediska otevřenosti našeho vysokoškolského studia směrem k zahraničí. Studijní program proto i u nás chápeme jako určitý široký projekt studia, který zahrnuje systém studijních cest členěných obvykle do studijních oborů. Student jej pak realizuje svým vlastním studijním plánem podle pravidel pro studijní program stanovených (§44 odst. 1).

Zákon o vysokých školách předepisuje součásti studijního programu (§44 odst. 2). V této souvislosti se setkáváme s novým pojmem „stanovená forma studia“. Formou studia má zákonodárce na mysli rozlišení studia na prezenční a distanční či jejich případnou kombinaci. Zažité a praxi používané termíny jako studium při zaměstnání, dálkové, večerní studium zákon nezná. V praxi se mohou týkat jak prezenční, tak distanční formy.

Je namístě se zde opět zmínit o novém institutu tzv. standardní délky doby studia. Je důležitá pro vymezení typů studijních programů, pro určování platnosti akreditace, pro normativní financování, stanovení poplatků. Rozhodně to není povinná doba studia a student tedy může studijní program absolvovat v kratším i delším čase, než je standardní doba.

Zákon přináší výraznou změnu a z hlediska právního i ryze praktického kvalitativní posun vpřed rozlišením studijních programů. Jsou to: bakalářský, magisterský a doktorský studijní program.

Doc. ing. J. Hálek, CSc.,
náместek ministra školství ČR

Pokračování příště

Výročí

Výročí narození Jakuba Kresy

V červnových dnech si moravská obec Smržice na Prostějovsku připomněla 350. výročí narození významného vědce Jakuba Kresy, který v letech 1681–1684 působil také na olomoucké univerzitě. V souvislosti s touto významnou událostí jsme získali příspěvek doc. ing. A. Lebeda, DrSc., vedoucího Katedry botaniky PřF UP (který byl odeslán k publikaci také Prostějovskému Týdnu), ze kterého vyjímáme základní informace o životě a díle Jakuba Kresy, významného matematika a astronoma:

Jakub Kresa (Iacobus Kresa), který se narodil ve Smržicích 19. června 1648 jako syn chudého rolníka, na rozdíl od mnoha svých předchůdců měl v životě to štěstí, že ušel trvalému pronásledování a tragickému osudu, a to především díky tomu, že podstatnou a tvůrčí část života prožil pod ochranou různých panovnických dvorů, resp. panovníků. Příslušníci rodu Kresů (Kraysů) byli koncem 16. a počátkem 17. století hojně na bývalém plumlouském panství. Jednalo se zejména o obec Kostelec, Držovice a Smržice. Historické prameny uvádějí, že J. Kresa byl dán jako sirotek do výchovy jezuitskému řádu, jehož členem se později také stal. O jeho dětství a období studií nejsou k dispozici přesné informace. Je známo, že v letech 1667–1674 působil na řádovém gymnáziu v Lito-měřicích. Již zde se projevil jeho vyhraněný zájem o matematiku, astronomii a také lingvistiku. O tom svědčí jeho rozsáhlá znalost devíti evropských jazyků a rovněž latiny a hebrejštiny. V roce 1681 byl J. Kresa ustanoven profesorem na olomoucké univerzitě, kde až do roku 1684 přednášel matematiku. Z Olomouce přešel do Prahy, kde byl

v letech 1684–1685 profesorem matematiky na Karlově univerzitě. V roce 1686 odchází na pozvání do Španělska, kde v letech 1686–1702 působil na univerzitě v Madridu a na námořní akademii v Cadizu jako profesor matematiky a astronomie. Kromě pedagogické a vědecké práce se ve Španělsku věnoval i spisovatelské činnosti. V roce 1702 se vrací ke krátkému pobytu na pražskou univerzitu.

Mimořádné odborné a charakterové vlastnosti J. Kresy byly tím, co ho dovedlo až přímo ke dvoru panovníka. V roce 1704 se stává zpočátku u dvora arcivévody Karla, který byl počátkem 18. století španělským králem. Tento panovník se v roce 1711 (až do roku 1740, kdy po něm nastoupila Marie Terezie) stává císařem římským a německým jako Karel VI. a J. Kresa jej následuje do Vídně. V roce 1713 odchází J. Kresa od císařského dvora a vrací se na Moravu do Brna, kde prožil poslední roky svého života v jezuitském klášteře. Umírá 28. července 1715 a je pochován v kryptě kostela P. Marie v Jezuitské ulici, kde se jeho ostatky nacházejí dodnes.

S odstupem více než tři století si lze položit otázku, v čem vlastně spočívá význam J. Kresy a jaké je jeho poselství dnešní době. Patrně ho lze shrnout do tří oblastí: obecně lidské dimenze, pedagogického a vědeckého působení. I když z dochovaných a známých materiálů nevíme mnoho o charakterových vlastnostech J. Kresy, je zřejmé, že musel být jedincem s velkou invencí, nesmírně pracovitým, cílevědomým, velkorysým, skromným a na svoji dobu neobyčejně internacionálním. Rovněž jeho pedagogické působení je svou šíří, odborným a mezinárodním rozsahem obdivuhod-

né. O tom, že v této oblasti požíval mimořádného uznání, svědčí jeho profesorská místa na řadě předních evropských univerzit v druhé polovině 17. století a na počátku 18. století. Není bez zajímavosti, že jedním z jeho mezinárodně uznávaných žáků byl i Karel Slaviček, absolvent olomoucké univerzity, významný matematik, astronom, kartograf a hudebník. Právě on pomáhal J. Kresovi na sklonku jeho života (1714–1715) upravovat jeho matematické spisy.

Za snad nejvýznamnější lze považovat vědecké působení J. Kresy v oblasti matematiky. Ne náhodou je označován za „Euklida západu“. Podle dochovaných materiálů je autorem nejméně sedmi zásadních matematických děl zaměřených na algebru a trigonometrii. Jeho patrně nejznámější dílo „Analysis Speciosa Trigonometriae Sphaericae“ bylo vydáno až posmrtně v roce 1720 na pražské Karlově univerzitě. Jeden jeho exemplář je rovněž uložen ve Státní vědecké knihovně v Olomouci. Právě v této publikaci J. Kresa, patrně jako první, prosazoval důsledně používání označování poloměru symbolem „r“.

Věhlas a odkaz J. Kresy nebyl dosud ani v jeho rodné obci na Prostějovsku, ani celostátně doceněn. Tento dluh a mezeru v hlubším poznání jeho života a díla by mohlo vyrovnat zpracování historicko-vědecké monografie o životě a díle tohoto mimořádného člověka. Jsem přesvědčen, že zejména Muzeum Prostějovska a Univerzita Palackého v Olomouci mají v tomto směru velký dluh. Smržice jsou připraveny vřestranně podporovat záměr výše uvedeného projektu.

Doc. ing. A. Lebeda, DrSc.

Univerzita Palackého v kontextu šedesátých let

Nad výstavou „Oznámení o Ikarově letu“

V první polovině roku 1968 vystupují olomoučtí vysokoškoláci stále výrazněji i na politickém poli. Jakýsi „manifest“ analyzující dobu minulou a prezentující jejich představy o budoucnosti přednesli studenti poprvé veřejně na demonstraci 21. března.

Po srpnu 1968 studenti, sdružení ve Svazu vysokoškolského studentstva Čech a Moravy, vystupují jako sebevědomá a relativně nezávislá politická síla požadující důslednou obhajobu výdobytků polednového vývoje. V ovzduší narůstajícího defetismu se pokusili zvrátit nástup konzervativců svou účastí v listopadové stáвке.

Naskýtá se otázka, co měli naši studenti společného se svými západními vrstevníky, kteří pod prapory Che Guevary a vyzbrojeni citáty z Rosy Luxemburgové, Herberta Marcuse, Frantze Fanona a Régise Debraye tak dělali usedlou generaci svých otců. Určitě to byly vnější atributy – pařížský, mnichovský či olomoucký mládenec si navlekl úzké džíny a jeho dročtí protějšek oděl minisukni a odložil podprsenku; poslouchal i stejnou hudbu. Rozdíl byl ovšem v tom, že mladý občan ČSSR si musel džíny koupit za vyšmelené tuzexové poukázky a Jimmyho Hendrixe nahrát z rušeného Voice of America. Jinými slovy – náš student byl ochoten vyměnit leccos z toho mála, co měl, za mnohé, co se Rudi Dutske a jeho zarostlí a nemytí revolucionáři z lepších rodin snažili – bohuďák neúspěšně – zničit. Náš student také mnohdy neviděl zásadní rozdíl v ideologii hlasatelů nové levice před postuláty prefabrikovaných příruček marxismu-leninismu. Určitě však tito mladí lidé z protilehlých stran železné opony společně sdíleli pocit, že jsou manipulováni nekontrolovatelnými mocenskými centry a ovládnání příliš vzdálenou

generací, jež jim neumožňuje uplatnit váhu a důstojnost jejich osobnosti.

Problematickou vysokoškolského studentského hnutí ve druhé polovině šedesátých let aktivně sledoval i filozof a sociolog Josef Ludvík Fischer. Ve svém textu K problémům vysokoškolského studentstva, vydaném v lednu 1968, analyzoval rozpory vzniklé mezi vysokoškoláky na straně jedné a komunistickou stranou na straně druhé. Fischer sám se stal pro olomoucké studenty symbolem nezávislého a svobodného intelektuála prezentujícího své názory bez ohledu na politické změny. Fischerův náorat na univerzitu, o jejíž obnovu se zasloužil, byl však složitý. Od poloviny šedesátých let o Fischerovo opětné působení na UP usilovala skupina pracovníků Filozofické fakulty UP v čele s prof. PhDr. Jiřím Daňhelkou, CSc., narážela ale na neoblomný postoj Krajského výboru KSČ. V roce 1967, kdy se zdálo, že nic nebrání Fischerovu návratu do Olomouce, opět zasáhl krajský komunistický orgán, údajně kvůli Fischerovu „nevhodnému“ vystoupení na oslavách 20. výročí obnovení olomoucké univerzity v roce 1966. A tak se J. L. Fischer mohl objevit na olomoucké akademické půdě až v květnu 1968. Vedle své aktivní účasti na činnosti Kulturní rady založil (společně s dnešním profesorem Filozofické fakulty UP PhDr. Karlem Flossem) Klub angažovaného myšlení. Díky zkratce – KAM – pokládali olomoučtí estébáci tuto intelektuálskou komunitu, ať už nevědomě, či záměrně, za KAN, tedy Klub angažovaných nestraníků, a ústy kapitána StB Miroslava Hertla veřejně obvinili Fischera ze založení této organizace (KAN) stojící napravo od představ komunistických reformátorů.

Invaze „spojeneckých armád“ 21. srpna 1968 rázně a ze dne na den ukončila bájná šedesátá léta v naší zemi. Definitivně skončil také pokus reformovat – (jak bych po třiceti letech mohl napsat s blazeováním nadhledem) – nereformovatelné. Jenže pokus o reformu umožnil lidem se konečně svobodněji nadýchnout, číst do té doby neznámé knížky a dívat se na doposud nevidané filmy, sdružovat se podle svých zájmů do nejrůznějších spolků a opájet se nadějami v lepší budoucnost.

O eventuálních výsledcích reformního pokusu v naší zemi si nedělám sebemenší iluze. Petr Pithart napsal, že příjezd tanků vlastně komunistické reformátory oslabil od bolestného dilematu, jak s reformou pokračovat a kde bude její konec. Dříve nebo později by stávající či nástupnická garnitura reformátorů narazila na nepřekonatelné bariéry totalitního režimu i bez vpádu „internacionálních bratřů“.

Možná však, že jiný než normalizovaně-reálný socialismus sedmdesátých a osmdesátých let (s lidskou tvář, gulášový, salámový, národní či jaký) by znamenal jistý – z dnešního pohledu určitě nepatrný – závan čerstvého vzduchu v podobě těžce probojovávaných zárodků občanské společnosti či pluralitního názorového střetávání. A možná právě toto zrání, tyto zkušenosti, toto bolestné hledání nám po nečekaném a pohříchu bezbolestném skoku do svobodné společnosti v listopadu 1989 tolik chybějí.

PhDr. P. Urbášek,
ředitel Archivu UP

Diskuse, názory, ohlasy

Nejen o starostech slovenské univerzity

Při své nedávné návštěvě Bratislavy a procházce po „Bratislavském korze“ na nábřeží Dunaje, zamířil jsem náhodou do vstupního vestibulu zde se nacházející Univerzity Komenského. Tedy přesněji do budovy, tvořící Právnickou a Filozofickou fakultu, včetně hlavní auly UK.

Právě zde probíhaly přijímací zkoušky. Desítky mladíků v bílých košilích a slečen v šatech či kostýmcích se pohybovaly rozsáhlým honosným vestibulem. Chvilí jsem pozoroval tento ruch a zároveň architektonický interiér vstupních prostor univerzity. Vzápětí mne ale upoutala jiná věc. Na sloupu vstupního sloupořadí byl umístěn fotograficko-textový plakát s dosti naléhavým nadpisem: „ZÁCHRÁNĚ AULU Univerzity Komenského v Bratislavě“.

Při bližším seznámení se s drobnějším textem pod nadpisem se pak čtenář dozvídá, že v roce 1999 uplyne 80 let od založení největší slovenské vysoké školy, UK Bratislava. Její aula se však nachází v havarijním stavu, který byl způsoben dlouhodobým nedostatkem státních financí na údržbu a provoz vysokých škol. Univerzita se proto obrací na širokou veřejnost a iniciuje finanční sbírku na obnovu tohoto symbolického místa vzdělanosti Slovenské republiky. No, a dále následuje číslo konta a detaily poškozených částí auly na fotozáběrech.

Plakát zapůsobil smutným dojmem. Dál jsem už po skutečném vizuálním stavu zdejší auly nepátral, vyšel zase před univerzitní budovu a pokračoval v procházce po Korze.

Po chvíli jsem ale mjel stánek slovenských symfoniků – Bratislavskou Redutu. Z části byla tato budova, jinak reprezentačně historicky zdobná, obehnaná podpurným lešením kvůli opadávání fasády. Na kulturu a školství se asi v této zemi dostává ještě méně financí, než u nás, pomyslel jsem si. Avšak nešel jsem ani pět minut a mójím veliký, niekoľikaposchodový dům z třicátých let. Ten je zcela opuštěný, celý obehnaný ochranným dřevěným lešením a nad vstupem se rýsuje nápis „Hotel Savoy“. Patrně svého času největší bratislavský hotel...

Tu se mi vybavila vzpomínka na podobné „zabezpečené“ budovy u nás, jen s tím rozdílem, že se vyskytovaly prakticky výhradně za minulého režimu. A tak se mi vybavila jedna myšlenka. Ze by se na Slovensku takto čekalo na jiný režim?

T. Jemelka

Povolební numerický palindrom

Povolebním numerickým palindromem lze označit číselnou konstelaci součtu procent hlasů, které obdržely strany předurčené svou levicovou orientací k povolební koalici.

Převýšení okrajových číslic tohoto numerického palindromu není optickým klamem a neznamená jenom nejmenší možnou distanční numerickou uzavřenost a vymezenost podle vertikální osy souměrnosti, která je u palindromu mystickou reflexní rovinou. Je to realita naší společenské a politické současnosti. Zní jako těžký povzdech nad sociální nemocí, jejíž nositelkou je část dnešní populace voličů v důsledku jakési dědičné sdělnosti. Ta nemoc nepostrádá v souboru svých příznaků symptomatiku bludů a halucinací. Znamená to zpravidla, že i tehdy, když je nemocný zklidněn a nejeví známky nemoci – což může trvat i delší dobu – nezavil se svých nevyvratných bludů a může obnovit své halucinatorní vidění světa a vlastní životní reality. Naše osudové národní prokletí chimérickou Thelemou, vynořující se jako maják klamně faty morgany, dostalo novou podobu včetně sbírkových sudů na náměstích. Už ani tolik nezáleží na tom, co řekne numerolog – že totiž číslo 43 vyjadřuje fixaci a stabilizování dosaženého úspěchu, zatímco číslo 34 znamená dočasnost úspěchu, po kterém následuje destrukce a zkáza. Nebo jde jen o aritmetický versus cancrinus, žertovný račí veršák z číslic, jejichž sestava vznikla náhodně jako výsledek hromadného sociálního konání miliónů a statisíců mentálně způsobilých dospělých členů národa usilujících o zlepšení kondice vlastního státu? Jde snad jenom o hříčku méně závažnou než satanský hexametrem známý po staletí (Signa te, signa, temere me tangis et angis).

MEZI NÁMI VZDĚLANCI

Letošní „osmičkový“ rok je plný nejrůznějších výročí, poněvadž letopočty končící touto číslicí přinášely z úradku dějin nám Čechům leccaké štrapače. Není od věci, když se taková číselka stávají podnětem k úvahám, co znamenala pro olomouckou univerzitu – pokud ovšem v čase dotyčné události tato univerzita existovala. Uvedl jsem proto na tomto místě, co zažil před padesáti lety v důsledku únorového státního převratu v ČSR profesor estetiky na Filozofické fakultě UP Bohumil Markalous, totožný s prozaikem Jaromírem Johnem. Dnes si dovoluji připomenout, že před jedním stem a padesáti lety prosazoval na olomoucké Františkově univerzitě a vůbec v Olomouci českou, a to radikálně demokratickou verzi idejí „jara národů“ profesor

MED. DR. JAN (IVAN) HELCELET,

přičemž mu byl oporou jeho kolega a přítel, profesor Ignác Jan Hanuš. Pokusím se přitom nezabíhat do podrobností – ty případný zájemce nalezne v materiálově bohatých studiích, které olomoucký historik prof. PhDr. Miloslav Trapl (otec současného profesora Katedry historie Filozofické fakulty UP PhDr. Miloše Trapla, CSc.) věnoval vlivu revoluce roku 1848 na olomouckou univerzitu.

Od Ignáce Jana Hanuše, profesora filozofie vyznávajícího filozofickou doktrínu Hegelovu, se Jan Helcelet lišil svou přírodovědnou orientací, kterou však doplňoval širokým rozhledem po estetice, filozofii a filologii. Po svém francouzském otci po děděl Helcelet kromě nemalého majetku vysokou postavu, elegantní vzhled a vybrané vystupování. Jan Helcelet se narodil roku 2. ledna 1812 v Dolních Kounicích, po gymnaziálních a filozofických studiích v Brně se věnoval medicíně a hospodářským vědám, které studoval na univerzitách ve Vídni a v italské Padově. Po promoci na doktora medicíny roku 1839 Helcelet pracoval v brněnské nemocnici, ale více než lékařství Helcelet lákal přírodopis a polní hospodářství – tyto obory také na Filozofické fakultě Františkovy univerzity v Olomouci od roku 1841 přednášel. Před revolucí Helcelet zajížděl do Prahy, aby se tu v hostinci U Zlaté vlny účastnil schůzi Repealu, tajného spolku českých a německých radikálních demokratů (nazvaného podle hnutí irských patriotů), a během revoluce se mj. podílel na jednání Slovanského sjezdu v Praze.

24. března 1848 zahájil Helcelet v Olomouci vydávání českých „Selských novin“, ale vyšla jen tři čísla – Karel Havlíček Borovský pak ve své reportáži z Olomouce, otištěné 3., 4. a 5. listopadu 1848 v „Národních novinách“, připomínal, že „svobodomyšlenkovi Holomoučané zamezili vydávání

moravského časopisu, který tam profesor Helcelet pro lid slovanský vydávati počal; hned po třetím čísle musel přestati a radovati se, že jej samého z města nevyhnali! Není nad svobodu, zloděště když si člověk nejen německé, nýbrž i slovanské svobody vážití umí.“ Reakce olomouckých Němců přiměla Helceleta, aby s přítelem Hanušem založil olomoucký radikálně demokratický list německý, který s názvem „Die neue Zeit“ začal 29. března 1848 vydávat pod Hanušovou redakcí olomoucký knihkupec Eduard Hölzel. K „Neue Zeit“ (do vedení tohoto listu byl od třetího čísla vydavatelem prosazen profesor olomoucké Filozofické fakulty Adolf Ficker) přibyl ještě list „Olmützer Zeitschrift“, jenž řídil Georg Ohm-Januschowsky von Wissehrad.

Význam Olomouce, a tedy i olomouckého tisku znamenitě stoupl, když se dne 14. října 1848 pod ochranu olomouckých hradeb uchýlil před opětovným povstáním ve Vídni císařský dvůr v čele s císařem Ferdinandem I. Dobrotivým a císařovnou Marií Annou. Vládní zájmy hájil z Olomouce od 1. listopadu 1848 konzervativní list „Oesterreichischer Correspondent“. Dne 4. listopadu 1848 se objevilo první číslo „Prostonárodních holomouckých novin“, vydávaných profesory Ignácem Janem Hanušem a Janem Helceletem (který tehdy rozšířil své univerzitní přednášky i o český jazyk a literaturu) každý trhovný den, tj. ve středu a v sobotu. Od 4. čísla redaktoři změnili titul na „Holomoucké noviny“, jež vycházely třikrát týdně na zmenšeném formátu. Olomouc tak měla troje noviny, protože list „Olmützer Zeitschrift“ byl koncem září zastaven a jeho redaktor G. Ohm-Januschowsky přešel do „Die neue Zeit“.

Od počátku listopadu 1848 tak můžeme sledovat olomoucké události, jež bylytem rakouského dvora v tomto městě nabyly evropského dosahu, jak je líčily místní německé i české noviny. Stojí za zmínku, že „strašidlo komunismu“, jež podle úvodní věty Marxova a Engelsova „Komunistického manifestu“ (publikovaného roku 1848) „obcházelo Evropou“, dalo o sobě vědět i v Olomouci: s komunistickými idejemi polemizovali ve svých listech jak Adolf Ficker, tak Ignác Jan Hanuš – ten ve své úvaze dospěl k trvale platnému závěru: „Kdyby měli všichni všecko mít, neměl by žádný nic.“

Olomoucký německý tisk i „Holomoucké noviny“ informovaly ovšem o olomoucké palácové revoluci, když 2. prosince 1848 v arcibiskupském paláci abdikoval slabomyslný císař Ferdinand I.

Dobrotivý ve prospěch svého osmnáctiletého synovce, arcivévodě Františka Josefa, a také o rozehnutí říšského sněmu, zasedajícího tehdy v Roměříži (7. března 1849). O odjezdu mladistvého císaře Františka Josefa I. z Olomouce v noci ze 4. na 5. května však již „Holomoucké noviny“ nepsaly – jejich vydavatel Ignác Jan Hanuš neměl prostředky na kauci 5 000 zlatých, vyžadovanou novým tiskovým zákonem, a tak v sobotu 28. dubna 1849 vyšly tyto noviny naposledy.

Ještě téhož roku odešel Jan Helcelet z olomoucké univerzity na brněnskou techniku. V Brně v letech 1851–1858 vydával pod titulem „Koleda“ kalendář náročnějšího obsahu, kam přispívala i Božena Němcová. S velkou českou spisovatelkou a pověstnou krásovcí se Helcelet roku setkal na půdě Českomoravského bratrstva, založeného brněnským augustiniánem Františkem Matoušem Klácelcem, a jejich milostný poměr přivedl toto socialistické sdružení, jež mělo stmelovat „bratrské svědomí“, roku 1851 k rozpadu. Do „Koledy“ psal Helcelet poezii, povídky a cestopisné črty, více však publicistiku – otiškl zde např. roku 1851 „Pomněnky na Olomouc v měsíci říjnu 1848“. Literárněhistoricky nejvýznamnější je však Helceletova korespondence (knížně vydaná roku 1910). Roku 1861 se Jan Helcelet stal poslancem říšského sněmu za politický okres dačický a v politice vydržel až do roku 1873; zemřel 19. února 1876 v Brně.

Jiří Fiala

Med. Dr. Jan Helcelet na miniatuře z roku 1839

Studentská rubrika

Studijní pobyt v Heidelbergu

Ve dnech 30. 4. až 10. 5. se skupina studentů PdF UP oboru učitelství 1. stupně ZŠ a německý jazyk zúčastnila pod vedením doc. Nelešovské a dr. Polákové studijního pobytu v Heidelbergu. Naším hostitelem byla Vysoká škola pedagogická zastoupená profesorem Sillerem. S touto institucí má PdF UP již delší dobu písemné i osobní kontakty. V únoru letošního roku nás v Olomouci navštívili někteří její studenti a my jsme se začátkem května na oplátku vydali do Heidelbergu.

Během našeho pobytu jsme navštívili několik základních škol v okolí města, poznali jsme internátní školu pro 2. stupeň ZŠ a střední školu a osobně jsme přispěli k výkladu učiva o České republice na dvou ZŠ. Živě a často jsme diskutovali o problematice vzdělávání dětí mladšího věku. Prohlédli jsme si také budovu Pedagogické vysoké školy, zúčastnili jsme se několika seminářů a byli jsme přijati panem prorektorem. Kromě toho jsme také objevovali pro nás dosud neznámé krásy této oblasti Německa. Výlet lodí po řece Neckaru do Neckarského údolí

byl i přes nepřízeň počasí krásný. Zajímavými místy nás zaujala nedaleká města Mannheim a Wienheim, působivá byla též návštěva Národního divadla v Mannheimu spojená s operním představením. Největší dojem v nás však zanechalo město Heidelberg samotné. Jeho historické památky, Starý most a zejména pohádkový hrad tyčící se nad městem nás okouzly a věta, pojíjí se k tomuto městu – „Ztratil jsem své srdce v Heidelbergu“, zaujala v myslích nás všech své oprávněné místo.

Se studenty, kteří se o nás v Heidelbergu starali, jsme se jen těžko loučili, ale i po našem příjezdu zpět do ČR si s nimi dopisujeme a započaté přátelství a spolupráce pokračuje i nadále. Jsme velmi vděční za tyto mezinárodní kontakty, neboť nám nejen umožňují hovořit s rodilými mluvčími, ale také diskutovat o otázkách, které se dotýkají historie i současnosti obou národů a oboru, který studujeme.

J. Dostálová,
studentka II. ročníku PdF UP
oboru učitelství pro 1. stupeň ZŠ–NJ

Realita prolutá iracionalitou a umocněná surreality. Jako nezdravé sebedovědomí národa poznačené jeho područenectvím a neslužebnou servilitou. Ještě že do sta procent jich zbývá víc než 56, což numerologicky znamená pozitivní a optimismus vzbuzující přítomnost síly reprezentované Erotem, instinktem či pudem života, rozvoje a růstu, pudící nás právě k takovému jednání, jaké je nejspřávnější.

Pozn.:

- 1) Numerologie je iracionální disciplína zabývající se nejracionalnějším myšlenkovým řádem – reálnými čísly.
- 2) „Palin“ – ř. zpět, „dromos“ – ř. cesta, běh, průběh.
- 3) „Thelema“ – ř. vůle (i ve smyslu svévole, zlovlé). U F. Rabelaise opatřív se zvláštním sociálním řádem.

J. V. Musil

Slavnostní okamžiky

Od druhé poloviny června probíhají na Univerzitě Palackého promoce jejich letošních absolventů. Snímky T. Jemelky přibližují atmosféru slavnostních aktů v aule FF UP 30. 6. a 7. 7. 1998, kdy absolventské diplomy přebírali posluchači Lékařské fakulty UP (na snímku vpravo) a Filozofické fakulty UP.

-mav-

Smích léčí

Příspěvek Kanceláře zahraničních styků RUP k současné finanční situaci na vysokých školách:

Více profesorek! – Já bych se dala na akademickou dráhu, ale nemohu si dovolit snížení příjmu.

...a příští týdny ...

Z nabídky prázdninových akcí Univerzity Palackého vybíráme:

27. ČERVENEC – 21. SRPEN

Filozofická fakulta UP, Křížkovského 10: Letní škola slovanských studií. Pořádá Katedra bohemistiky FF UP.

30. SRPNA – 5. ZÁŘÍ

Filozofická fakulta UP, Křížkovského 12, místn. 219, 220 a 224: Defining American Culture: High, Low, Popular (?). Kolokvium amerikanistů. Pořádá Centrum pro srovnávací kulturní studia UP, Česká a slovenská asociace pro americká studia, Suffolk University a U. S. Information Service.

1. – 3. ZÁŘÍ

Teoretické ústavy Lékařské fakulty UP: 38. sjezd České anatomické společnosti. Konference s mezinárodní účastí. Pořádá Ústav histologie a embryologie, Ústav normální anatomie Lékařské fakulty UP.

2. – 5. ZÁŘÍ

Filozofická fakulta UP, Křížkovského 10: Člověk na přelomu tisíciletí. Mezinárodní konference. Pořádá Katedra sociologie a andragogiky FF UP.

3. – 4. ZÁŘÍ

Teoretické ústavy Lékařské fakulty UP: Vývoj ošetrovatelské teorie, praxe a vzdělávání po roce 1989 v ČR, střední Evropě a ve světě. 1. mezinárodní konference ošetrovatelství v Olomouci. Pořádá Ústav teorie a praxe ošetrovatelství LF UP.

Vážení čtenáři,

přejeme Vám příjemnou dovolenou a hezké prázdniny a těšíme se na shledanou v září na stránkách již osmého ročníku univerzitního týdeníku.

Redakce Žurnálu UP

Vybíráme z tisku O UP odjinud

Lubomír Dvořák nastoupil na místo rektora Univerzity Palackého po Josefu Jařabovi, který stál v čele školy nepřetržitě od revoluce. Za uplynulých osm let se na univerzitě mnoho změnilo. Vzniklo několik nových fakult, počet studentů se zvýšil na dvojnásobek. Nový rektor soudí, že po letech bouřlivého rozvoje univerzity nastává doba drobné, mravenčí práce. *Jednodušší je totiž fakultu založit, než ji rozbít tak, aby skutečně fungovala, říká rektor.*

Rektorem UP jste více než rok. Co vás za tu dobu, kdy jste ve funkci překvapilo a co vás připravilo o iluze?

Problémem je, že ne všichni lidé na univerzitě jsou na úrovni, jaká by se na vysoké škole předpokládala. To je pro mě zklamání. Na univerzitě je velká rozdílnost v kvalitě lidí: máme špičkové odborníky, kteří jsou i skvělými pedagogy, ale také lidi průměrné až podprůměrné. Stejně je to u administrativního aparátu. Potíž je v tom, že ty horší je těžké vyměnit. Lepším totiž není co nabídnout – kromě slušného zacházení.

Pro představu – jak vysoký je například plat odborného asistenta, který začíná na univerzitě a jaký je plat profesora, člověka v nejvyšší akademické hodnosti?

Platy jsou dané tabulkami. U asistentů je to asi sedm tisíc korun hrubého, může mít ještě osobní ohodnocení teoreticky až sto procent. Klidně by mohl mít patnáct nebo šestnáct tisíc, ale fakulta na to nemá. Tarifní strop je 13 400 korun. To je plat profesora před důchodem. A ani ten nemá sto procent příplatek. V praxi má patnáct až dvacet tisíc.

Jsou některé fakulty třeba platově zvýhodněné proti jiným, protože jsou pro studenty atraktivnější?

Některá fakulta si může vydělat více, protože má např. granty a z nich může vyplácet odměny. Ale pedagogové si někdy sami přivydělávají tím, že mají vedlejší úvazek. To je ale práce, kterou by univerzitní pedagog neměl z principu dělat. Měl by se věnovat škole, výuce a bádání. Jestliže soukromou praxi provozuje někdo čtyři, pět hodin denně, pak nemá čas na školu.

Hodně se už namluvilo o tom, že kontakty univerzity a města nejsou ideální, že pro vzájemnou komunikaci by se mohlo dělat mnohem více – jak to je?

Je to složitější. Vztahy by mohly být lepší, ale na druhé straně jsou asi lepší, než byly v minulém volebním období.

Nemáte pocit, že UP nyní nějak stagnuje a dál se radikálně nevyvíjí jako po revoluci?

Takový zlom, jako byla revoluce, je vždycky signálem k prudšímu vývoji. Vznikly tedy nové fakulty v podstatě z ničeho. Ale aby dobře fungovaly, na tom se dodnes pracuje. Aby se například více etablovaly právnická či teologická fakulta. Není to tak jednoduché, že zasadíte stromek a on roste sám. Počet studentů se zvýšil na dvojnásobek a na to na univerzitě nebyly podmínky, ty se musí postupně vytvářet.

Tím nepřímo naznačujete, že postavení jednotlivých fakult v rámci univerzity není rovnocenné?

Není. To je jeden z vnitřních problémů, dostat fakultu na určitou srovnatelnou úroveň, aby žádná nespadla do suteréru, kde jí hrozí akreditační zánik.

(Snazší je fakultu založit, než zajistit, aby dobře fungovala, říká rektor univerzity, MF Dnes, 1. 7. 1998)